

Synspunkter for seksualundervisningen

Undervisningen skal tage sigte på at danne børnenes karakter og bidrage til deres harmoniske udvikling. Undervisningen må derfor ikke blot meddele kundskaber om kønsorganernes bygning og funktion, men den må hvile på etisk grund og være så virkelighedsnær som muligt for alderstrinet.

Det er nødvendigt at behandle emnet på en sådan måde, at børnenes naturlige blufærdighed og taktfølelse ikke krænkes, og eleverne må ligeledes få en fornemmelse af, at det er et naturligt problem, som får en naturlig omtale. Læreren må være åben og absolut saglig, så stoffet gennemgås uhøjtideligt og usentimentalt.

På de mindre klassetrin vil undervisningen især finde sted i form af lejlighedsvis samtaler med børnene i tilslutning til spørgsmål, eleverne rejser, eller i tilslutning til gennemgang af emner, der naturligt berører menneskets forplantning. På de højere klassetrin er det ikke tilstrækkeligt, at stoffet gennemgås i foredragsform, men først og fremmest af betydning, at læreren på en fordomsfri og åben måde gennemdrøfter den seksuelle modning og det seksuelle ansvar med eleverne.

Undervisningen må på ethvert tidspunkt nøje tilpasses elevernes alderstrin. Da der på hvert klassetrin er stor forskel på de enkelte elevers udvikling, volder dette besværligheder. Det er ikke muligt at få alt til at passe til alle, men man må bestræbe sig på at vejlede de mindst udviklede og korrigere og supplere de mere fremskrednes viden.

Undervisningen må i passende blanding omfatte anatomiske, fysiologiske, hygiejniske, psykologiske, etiske og sociale spørgsmål og fordeles, så problemerne behandles, inden de bliver brændende for hovedparten af klassens elever.

Mens det er selvfølgelig, at drenge og piger undervises i fællesskab på de laveste og højeste klassetrin, rejser der sig i 6. og 7. skoleår tvivl derom.

Det kan hævdes, at eleverne står mere frit i deres samtale med læreren, når kønnene skilles, og at læreren da også bedre kan tage hensyn til sagtmødige og frygt-somme elever.

På den anden side falder behandlingen mere naturligt ind i den almindelige undervisning, den føles mindre sensationspræget, og respekten mellem kønnene fremmes, når klassen undervises i fællesskab. Desuden sikrer man sig, at drenge og piger får den samme og tilstrækkelige viden om kønslivet, ligesom det er af betydning, at de kender hinandens forhold.

I dette spørgsmål må den enkelte lærer selv tage bestemmelse i samråd med forældrene og skolens leder. De momenter, læreren bør overveje, er forholdet til klassen og til forældrene, de to køns udviklingstrin og deres forhold til hinanden i den pågældende klasse.

Pubertetsfænomener.

I 5.-6. skoleår, hvor det kan forventes, at hovedparten af pigerne begynder at få menstruation, må spørgsmålet herom behandles, så de forstår, hvad der foregår, og at det er ganske naturligt. Ligeledes må de blive klar over den nødvendige hygiejne i menstruationsperioden.

I 7. skoleår må drengene under behandlingen af pubertetsfænomener blive klar over det naturlige i pollutioner, ligesom man må omtale, at de ikke optræder med samme hyppighed hos alle.

I umiddelbar tilknytning hertil bør læreren tale om onani på en sådan måde, at skyldfølelse og skræk for senere virkninger fjernes. Trangen til onani vil hos de forskellige melde sig med forskellig styrke og må ikke betragtes som en unaturlig foreteelse i ungdomsårene. Trangen melder sig med vidt forskelligt mellemrum; hos nogle dagligt, hos de fleste med nogle dages mellemrum og hos andre med ugers eller måneders mellemrum. Det må dog stærkt pointeres, at det er naturligt, at nogle unge ikke føler trang til at onanere. I enkelte tilfælde kan tilpasningsproblemer, sjælelig uligevægt og nervøse lidelser fremkalde overdreven onani, som forsvinder, hvis det er muligt at finde ind til uligevægtens årsag og behandle den. I almindelighed kan det siges, at gode og sunde interesser, gode muligheder for fritidsbeskæftigelse samt trygge og harmoniske hjemlige forhold vil bidrage til at mindske onaniproblemet. Onani forekommer meget hyppigt hos drenge, sjældnere hos unge piger.

I forbindelse med de biologiske oplysninger behandles de hygiejniske krav, der stilles vedrørende svedafsondringen i armhulerne, udflåd fra skeden og forebyggelse af forhudsbetændelse, så skolen også på dette rent hygiejniske punkt kan yde de unge en nødvendig hjælp.

Den forskellige hastighed i den legemlige udvikling hos elever i samme klasse kan ofte berede de tidligt og de sent udviklede vanskeligheder; de kan blive drillet så voldsomt af kammerater, at de opfatter drillerierne som mere onde, end de er ment. Da drillerierne i almindelighed opstår på grund af uvidenhed, vil det være nødvendigt at gå nærmere ind på dette problem. Eleverne må bringes til at forstå, at udviklingen begynder engang mellem 11 års alderen og 17 års alderen, således at de sent udviklede er lige så normale som de tidligt udviklede.

Problemet homoseksualitet er ikke lige stort overalt i landet. Det vil derfor føles rimeligt, at skolen ikke omtaler det med samme styrke overalt. Ved behandlingen af spørgsmålet må læreren bevæge sig med varsomhed. Der er mænd og kvinder, som lever i et homoseksuelt forhold med en anden voksen. Disse mennesker indretter deres liv på en måde, som de finder naturligt, og de er ikke noget samfundsproblem. Ofte har disse mennesker problemer nok selv, og de må ikke behandles in-

tolerant af deres medmennesker. De mennesker, der søger venskab og en art kønslig kontakt med mindreårige, er derimod en samfundsfare, som læreren ved samtaler med eleverne må advare tydeligt imod. Det er vel nok drengene, der er udsat for den største fare, så det er dem, der må tales mest med. De unge må have lov til at udvikle sig i ro uden påvirkning fra en homoseksuels side. Ikke blot får de ved en sådan påvirkning en skæv start, men oplevelsen kan tit sætte spor langt fremover. Nogle unge fra bestemte miljøer og med karakterdefekter af forskellig art kan så tilmed udnytte kendskabet til homoseksualitet til at tjene penge som trækkerdreng. Undersøgelser viser, at over halvdelen af trækkerdrengene ender på forbryderbanen. Selv om det er miljøstemplet og karakteren, der tæller mest, må skolen diskutere dette spørgsmål på de steder, hvor det kan blive aktuelt. For øvrigt henvises til afsnittet: Seksuelle afvigelser, side 22.

Ungdomsproblemer.

På et mere fremskredent alderstrin behandles ungdomsproblemer, men det må dog sikres, at de elever, som udskrives af skolen efter 7. skoleår, ligeledes orienteres herom. Det viser sig, at det også på dette trin kan være praktisk at behandle problemerne i forbindelse med en almindelig gennemgang af forplantningen, da en del af den hertil knyttede anatomi og fysiologi evt. er glemt.

Ganske vist er det rimeligt at medtage dette stof, men gennemgangen heraf er dog sekundær i forhold til betydningen af at kunne hjælpe eleverne til en forståelse af kønsmodningens etiske sider. Hvis læreren kun ønsker at gøre rede for det anatomiske og fysiologiske stof, bør han lade en anden overtage undervisningen.

Det må først og fremmest være hjemmenes ret og pligt at præge deres børn i etisk henseende. Mange hjem har imidlertid svært ved at tale åbent med deres børn og unge om de etiske problemer, som netop kønsmodningen rejser.

Gennem den følelsesmæssigt mere neutrale atmosfære, der hersker i en skoleklasse, vil læreren ofte have bedre muligheder for at tale om disse emner. Det må da være skolens opgave at give de unge i disse aldersklasser sådanne oplysninger om modningens fysiske og psykiske sider og om det samfund, de skal leve i, at den derigennem fremmer den enkeltes selvstændighed og personlige ansvarsbevidsthed og – om muligt – baner vejen for en større åbenhed mellem børnene og deres forældre. Det er især af betydning at gøre opmærksom på en række af de gængse misforståelser, som i vor tid alt for hyppigt fører de unge ud i situationer, der bliver til ulykke for såvel pågældende selv som for andre. Undervisningen bør i almindelighed baseres på en gennemgang af den nye ansvarssituation, som kønsmodningen indebærer.

Undervisningen bør endvidere pege på den forskellige udviklingsrytme hos piger og drenge. Mens den unge pige rent fysiologisk modnes et år eller to før drengene, er hendes indstilling til seksualiteten dog ofte længe mere sværmerisk og sjælelig, mens drengen ret hurtigt efter kønsmodningen bliver optaget af de egentlige seksuelle reaktioner og oplever kønslige udløsninger. Pigen er ofte ret optaget af kærlighedslivets

og hjemmets problemer (jf. pigens litteratur i disse aldersklasser), kan også indbyde til flirt og kæleri, men derudover går hendes behov i reglen ikke. Drengens interesse-felter er mere udadvendt (jf. drengens litteratur i disse aldersklasser), men i givne situationer vil hans direkte seksuelle reaktioner kunne melde sig, uden at han derfor på nogen måde er i stand til at leve op til de krav, som et modent kønsliv stiller til følelse og til ansvarsbevidsthed.

Dersom den unge kvinde ved dette om den unge mand, er hun bedre i stand til at finde ud af, hvor langt hun kan og vil gå uden at risikere at blive misforstået. Den unge mand bliver på den anden side gennem sit kendskab til kvindens udvikling klar over, at det må være hende, der bestemmer, hvornår det egentlige kønslige samliv skal indledes. Der er al mulig grund til at diskutere dette problem med de unge, da det ofte viser sig, at unge ugifte kvinder indleder seksuelt samliv uden selv at føle trang dertil. De føler, at de bør leve op til visse standarder og normer, som gør sig gældende i ret vide ungdomsgrupper. De fornemmer, at man så tidligt som muligt skal tillægge sig voksne normer også med hensyn til seksuel adfærd. Ikke sjældent lader den unge pige sig presse til at indlede et seksuelt forhold af frygt for, at vennen ellers vil forlade hende.

Det vil på dette punkt også være nødvendigt at gå nærmere ind på spiritusnydelse, så de unge bliver helt klar over, at spiritus virker stærkt svækkende på hæmninger og ansvarsfølelse.

Det er givet, at skolen må være en samfundsbevarende faktor, og at den derfor må fastholde, at samleje hører ægteskabet til, for dér kan kønslivet leves under psykisk ideelle forhold, og dér har man den bedste mulighed for at skaffe børn en god opvækst. Dette må fremhæves for eleverne, men i undervisningen må læreren tage hensyn til de undersøgelsesresultater, som viser, at hovedparten af mennesker indleder kønslivet inden ægteskabet.

Derfor må skolen i særlig grad lægge vægt på det ansvar, der er knyttet til den del af livet. Alle må vise hensyn og kende ansvaret. Det må gøres klart, at et samliv, som indledes inden ægteskabet, i meget høj grad kræver, at man mener noget alvorligt dermed, at man virkelig er trofast imod den, man vil leve sammen med, og at man er klar til at bære sin del af byrden, dersom samleje resulterer i svangerskab.

Hele komplekset: ansvar over for hinanden, over for barnet, over for samfundet og over for sin egen fremtid må indgående drøftes med de ældre elever. Adskilligt viser, hvor betydningsfuldt det ville være, om alle unge var sig dette ansvar bevidst.

Der regnes her i Danmark med 15–18.000 svangerskabsafbrydelser årligt; heraf bliver 3–4000 foretaget på hospital på forskellig indikation, mens ca. 12–14.000 er illegale. Om disse kan man vel i det store og hele sige, at de foretages, fordi manden eller både manden og kvinden har svigtet. Da hovedparten af de illegale svangerskabsafbrydelser foretages uden den sikkerhed, som hospitalsbehandling giver, er der stor risiko ved dem. De mennesker, som beskæftiger sig hermed, har ofte ikke den fornødne uddannelse, de mestrer ikke den rigtige teknik eller har ikke hygiejnen i orden. At der hermed lettere følger komplikationer siger sig selv. Desuden regner man med, at ca. 10 % af de kvinder, som får foretaget illegal svangerskabsafbrydelse, ikke bliver

i stand til at føde børn mere. I forbindelse med de nævnte tal må der her gøres opmærksom på, at et svangerskab også kan afbrydes ufrivilligt (spontant), og at dette finder sted i ca. 7000 tilfælde årligt.

Da abortproblemet er så alvorligt, må skolen råde de unge også på anden måde end ved at opfordre til ansvar. Omtale af præventive midler bør dog foregå ved lægens formidling. Dersom skolemyndighederne ønsker, at en lærer giver orienteringen, kan dette ske.

Det understreges, at orienteringen bør finde sted i forbindelse med en omtale af, at det i et ægteskab (f. eks. af økonomiske eller helbredsmæssige grunde) kan være ønskeligt at begrænse børnetallet.

Kønssygdomme bør omtales sagligt og nøgternt. Fremstillingen bør ikke dramatiseres, så unødigt frygt opstår. Det er ikke nok at gennemgå sygdommene, men behandlingsmåderne må omtales på en sådan måde, at der skabes tillid dertil, og således at de, der måtte få mistanke om en sådan sygdom, straks henvender sig til en læge. Det bør omtales, at kønssygdomme især er følgen af løse og uansvarlige kønslige forhold mellem personer, der ikke kender hinanden tilstrækkeligt, og at man især skal være varsom, når det drejer sig om forbindelser, der er opstået i tilslutning til restaurationsliv og forlystelser. Også prostitutionen og risikoen for kønssygdom i denne forbindelse bør måske omtales. Kønssygdomme er især hyppige i havnebyer og lignende steder, hvor de ukontrolleret kan indføres af udefra kommende. Den stigende hyppighed af kønssygdomme hos ganske unge gennem de senere år bør måske tjene som en særlig advarsel for skoleelever. Desuden bør det omtales, at personer, der lider af kønssygdomme, ved lov er forpligtet til at lade sig undersøge og behandle af en læge. Undersøgelse og behandling er gratis.

Også under omtalen af kønssygdommene må læreren påpege, at alkoholnydelse svækker dømmekraften og ansvarsbevidstheden.

Under gennemgangen af kønslivet må læreren stræbe efter at variere stoffet ved at veksle mellem direkte oplysning og diskussion om etiske, sociale og juridiske problemer, således at han drager eleverne aktivt ind i diskussionen. Advarsler må ikke samles i en så kompakt mængde, at undervisningen bliver skrækpropaganda. Opgaven er at give eleverne kendskab til drenges og pigers fysiske og psykiske udvikling og modning forårsaget af kønsorganernes vækst og funktion. Når skolen fremholder visse motiverede normer for denne side af tilværelsen, kan den bibringe eleverne en sund og naturlig opfattelse af kønslivet.

Læreren må derfor komme ind på mandens og kvindens betydning såvel for hinanden som for barnet for at fremme en harmonisk og ansvarsbevidst familiedannelse.

Han skal ikke blot gennemgå fosterets udvikling, men også den vordende moders levevis og ernæring samt faderens betydning for hende i svangerskabet. Det vil også være rimeligt at gøre rede for samfundets indsats i form af svangerskabskontrol, ydelse af gratis mælk til gravide og til mødre med spædbørn og andre praktiske og økonomiske hjælpeforanstaltninger.

Dersom læreren i sin gennemgang følger et tænkt svangerskab i en familie, bliver

han i stand til at give et lille billede af kærlighedslivets betydning for den enkelte. Under denne omtale må han dog erindre, at ca. 7 % af eleverne er født uden for ægteskab, og at disse ikke må få anledning til at føle sig sat udenfor eller opfatte skildringen som en bebrejdelse mod moderen eller faderen.

Forældremøde om undervisningen.

Inden et skolevæsen optager denne undervisning, vil det være nødvendigt at kende forældrekreedsens indstilling dertil. En undervisning, som finder sted mod forældrenes ønske og vilje, vil ikke give noget positivt forhold til hjemmene. Der bør derfor holdes et møde for klassens forældre. Her kan skolen gøre rede for hensigterne med undervisningen og fortælle lidt om dens form.

Samtidig har skolen mulighed for at etablere et samarbejde med forældrene og påvirke dem, så de bliver fortrolige med de ældre børns særlige problemer, og dermed hjælpe dem til bedre selv at kunne tale med børnene bagefter.

Der må rejses en diskussion om forholdet mellem de to køn og den forskellige udvikling hos drenge og piger. Man må påpege mulighederne for at yde de unge psykisk støtte, så de ikke i en for tidlig alder overlades et større ansvar, end deres modning tillader dem at bære. Det er vigtigt at understrege betydningen af at kende sine børn også i pubertetsalderen, at være i kontakt med dem, at kunne tale med dem uden at kræve absolut fortrolighed. Forældrene må også kunne imødekomme børnenes ofte skjulte, men betydelige trang til fortsat binding til dem, således at ensomhedsfølelse og opposition ikke får lov til at udvikle sig i en sådan grad, at den unge bliver et let offer for fremmed påvirkning.

Med et godt forhold til børnene har hjemmene mulighed for at modvirke de mange risikable påvirkninger, som det moderne samfund og ikke mindst ungdomsgrupperne selv udsætter den opvoksende ungdom for. Der tænkes her specielt på den moral, der ofte hårdhændet tvinger de unge til at være »moderne«, at »være som de andre« etc., så at de kommer ud i alt for tidlige og ulødlige seksuelle forhold.

Stoffordelingsplan

1.-2. skoleår.

1. Forskellen mellem kønnene.
2. Barnets tilblivelse og udvikling indtil fødslen.
3. Barnets afhængighed af moderen, faderen og hjemmet.

Stoffet gives så enkelt og kortfattet som muligt.

Anatomiske detaljer må ikke tages med, de interesserer ikke, hjælper ikke på forståelsen og vil ikke blive husket.